Research Paper

Analyzing the Effects of Temporary Marriage of Married Men on Marital Satisfaction

Zahra Sadat Mirhashemi[1], Afsaneh Tavassoli [2*], Zainab Salehi[3], Masoumeh Shahriari [4]

1. Assistant Professor, department of Islamic Law, faculty of theology, Alzahra University, Tehran, Iran
2. Associate Professor, Department of Women and Family Studies, Faculty of Social Sciences and Economics, Alzahra University, Tehran, Iran
3. Student of Women's Studies, Faculty of Social Sciences and economics, Alzahra University (S), Tehran, Iran
4. Ph.D Student of Jurisprudence and Islamic Law, Imam Sadiq University, Tehran, Iran

Received:2023/10/30
Revised: 2024/06/06
Accepted: 2024/06/07

Use your device to scan and read the article online

DOI:
10.71801/JZVJ.2025.1175503

Keywords:
Temporary Marriage, Marital Satisfaction, Married Men, Couple Relationships.

Abstract

Introduction: Marriage in Imami jurisprudence and Iranian law is divided into two types: permanent and temporary. The principle of marriage in Islam is permanent marriage, and temporary marriage is placed according to emergency conditions and as a temporary and secondary solution; However, the lack of clear laws regarding the temporary marriage license in Iranian law has caused some men to abuse it without considering the emergency conditions and cause a lot of damage to the society and family. The aim of the present study is to investigate the effects of non-compliance with the conditions of temporary marriage license by married men and its damages on marital relations between permanent spouses and the reflection of these damages on family life.

Methods: Data collection was done through semi-structured interviews with women whose husbands agreed to do this. Purposive sampling method and theoretical saturation criteria were used.

Findings: The results of the research indicate that the temporary marriage of married men leads to the creation of mental and emotional tensions between family members and the degradation of their dignity and social status, and brings many risks to marital relations and ultimately causes them to be excluded from family and family gatherings; Because the public opinion of the society does not accept temporary marriage by married men and sometimes looks at them as a lustful person. The effects of this in marital relationships are damage to emotional relationships, disruption of trust between spouses, disruption of family security, damage to physical relationships, disruption in family management and in family relationships having negative effects on relationships between family members, communication with acquaintances and views The people around the family and its damage to the women of such men can be divided into four categories: psychological damage, physical damage, economic damage and social damage; Using this institution without a framework and not explaining the conditions of its permissibility from the point of view of Sharia and law by married men can cause irreparable psychological damage to the wives and become a factor of threat and collapse of the family.

Funding
All financial resources and costs for research and publication of the article have been paid by the authors and no financial support has been received.

Citation: Sadat Mirhashemi Z, Tavassoli A, Salehi Z, Shahriari M. Analyzing the Effects of Temporary Marriage of Married Men on Marital Satisfaction: Quarterly Journal of Women and Society. 2025; 15 (60): 93-105

❋Corresponding author: Afsaneh Tavassoli

Address: Department of Women and Family Studies, Faculty of Social Sciences and Economics, Alzahra University, Tehran, Iran.
Tell: +98 9122170773
Email: afsaneh_tavassoli@alzahra.ac.ir

Extended Abstract

Introduction

The aim of the present study is to investigate the effects of non-compliance with the conditions of temporary marriage license by married men and its damages on marital relations between permanent spouses and the reflection of these damages on family life. Marriage in Imami jurisprudence and Iranian law is divided into two types: permanent and temporary. The principle of marriage in Islam is permanent marriage, and temporary marriage is placed according to emergency conditions and as a temporary and secondary solution; However, the lack of clear laws regarding the temporary marriage license in Iranian law has caused some men to abuse it without considering the emergency conditions and cause a lot of damage to the society and family.

Methods

The research was conducted using a qualitative method based on the phenomenological model. The data was collected by the theoretical saturation criterion of people who have experienced the desired phenomenon. The statistical population of this study is married women living in Tehran, whose husbands have initiated a temporary marriage. The type of semi-structured interview, purposeful sampling method and theoretical saturation criterion were used and no new findings were obtained after conducting 10 interviews, but the interviews continued until 12 people. During this process, the researcher was looking for those who had a rich experience of the phenomenon under investigation and also had the desire to express it. The main source of information is an in-depth interview that is done collaboratively between the researcher and the interviewee. In this study, the analysis of the data received from the interviews was based on the 10-step analytical model of Strabert (2003), which is one of the methods of qualitative information analysis. After multiple reviews of the text of each interview, the codes that were conceptually similar to each other were extracted and put into categories, then the initial categories were compared with each other and similar items were integrated around a common axis. In order to answer the final questions of the research, research methods and interpretation of researches and library research have been used. In the current research, first by using descriptive statistics (prevalence, percentage, etc.) to present the data related to the demographic variables of this group, and then, in order to identify the effects of men's temporary marriage on life and family, the results of the content analysis of the interviews Done with them is presented.

Findings

The results of the research indicate that the temporary marriage of married men leads to the creation of mental and emotional tensions between family members and the degradation of their dignity and social status, and brings many risks to marital relations and ultimately causes them to be excluded from family and family gatherings; Because the public opinion of the society does not accept temporary marriage by married men and sometimes looks at them as a lustful person. The effects of this in marital relationships are damage to emotional relationships, disruption of trust between spouses, disruption of family security, damage to physical relationships, disruption in family management and in family relationships having negative effects on relationships between family members, communication with acquaintances and views The people around the family and its damage to the women of such men can be divided into four categories: psychological damage, physical damage, economic damage and social damage; As a result, using this institution without a framework and not explaining the conditions of its permissibility from the point of view of Sharia and law by married men can cause irreparable psychological damage to the wives of such people and become a factor of threat, weakening and collapse of the family.

Discussion

The lack of clear laws regarding the temporary marriage license has caused some men to misuse the licenses for special

cases and cause a lot of damage to the society and the family, without considering what the Islamic religion has ordered.

Conclusion

It is appropriate to establish detailed, comprehensive and unambiguous laws in the field of creating conditions in the field of limiting and preventing temporary marriages in order to prevent the abuse of married men in the family protection laws.

Ethical Considerations

Compliance with ethical guidelines

All participants in the study participated in the study by filling out a consent form, and the researchers assured them that the results of the research were confidential.

Funding

All financial resources and costs for research and publication of the article have been paid by the authors and no financial support has been received.

Authors' contributions

All authors have been involved in this research equally.

Conflicts of interest

This article does not conflict with personal or organizational interests.

مقاله پژوهشی

واکاوی آثار ازدواج موقت مردان متأهل بر رضایت زناشویی

زهرا سادات میرهاشمی [۱]، افسانه توسلی [۲*]، زینب صالحی [۳]، معصومه شهریاری [۴]

۱. استادیار گروه فقه و مبانی حقوق اسلامی، دانشکده الهیات، دانشگاه الزهرا، تهران، ایران
۲. دانشیار گروه مطالعات زنان وخانواده، دانشکده علوم اجتماعی واقتصادی، دانشگاه الزهرا، تهران، ایران
۳. دانش‌آموخته رشته مطالعات زنان، دانشکده علوم اجتماعی و اقتصادی، دانشگاه الزهرا، تهران، ایران
۴. دانشجوی دکتری رشته فقه و مبانی حقوق اسلامی، دانشگاه امام صادق، تهران، ایران

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۸/۰۸
تاریخ داوری: ۱۴۰۳/۰۳/۱۷
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۳/۲۶

از دستگاه خود برای اسکن و خواندن مقاله به صورت آنلاین استفاده کنید

DOI: 10.71801/JZVJ.2025.1175503

واژه‌های کلیدی:
ازدواج موقت، رضایت زناشویی، مردان متأهل، روابط زوجین.

چکیده

هدف: هدف این پژوهش بررسی اثرات عدم رعایت شرایط جواز ازدواج موقت از سوی مردان متأهل و آسیب‌های آن بر روابط زوجیتی بین همسران دائم و انعکاس این آسیب‌ها بر روی زندگی خانوادگی است. ازدواج در فقه امامیه و حقوق ایران به دو قسم دائم و موقت تقسیم می‌گردد. اصل ازدواج در اسلام ازدواج دائم است و ازدواج موقت به‌تبع شرایط اضطراری و به‌عنوان یک راهکار موقت و فرعی قرار داده شده است؛ لکن عدم وجود قوانین شفاف در مورد مجوز ازدواج موقت در حقوق ایران باعث شده است که برخی از مردان بدون درنظرگرفتن شرایط اضطرار به سوءاستفاده از آن اقدام کرده و آسیب‌های فراوانی به جامعه و خانواده وارد کنند.

روش: پژوهش، به‌صورت روش کیفی و مبتنی بر مدل پدیدارشناسی انجام شد. داده‌ها با معیار اشباع نظری از افرادی که پدیده مورد نظر را تجربه کرده‌اند، گردآوری شد. جامعه آماری این مطالعه زنان متأهل ساکن شهر تهران است که همسر آن‌ها مبادرت به انجام ازدواج موقت کرده اند. نوع مصاحبه نیمه ساختاریافته، روش نمونه‌گیری هدف‌مند و از معیار اشباع نظری استفاده شد و بعد از انجام ۱۰ مصاحبه یافته جدیدی به‌دست نیامد لکن تا ۱۲ نفر مصاحبه‌ها ادامه یافت. در طی این فرایند پژوهشگر به‌دنبال کسانی بود که تجربه غنی از پدیده موردبررسی و هم‌چنین، تمایل به‌بیان آن را داشته‌اند. منبع اصلی اطلاعات، مصاحبه ژرف و عمیقی است که به‌طور مشارکتی بین پژوهشگر و مصاحبه شونده انجام می‌شود. در این مطالعه تحلیل داده‌های دریافت شده از مصاحبه‌ها بر مدل ۱۰ مرحله‌ای تحلیلی استرابرت (۲۰۰۳) استوار بود که این روش یکی از روش‌های تجزیه و تحلیل اطلاعات کیفی است. بعد از مرور متعدد متن هر مصاحبه، کدهایی که به لحاظ مفهومی با یکدیگر مشابه بودند استخراج و به صورت دسته‌هایی درآمدند، سپس دسته‌های اولیه با یکدیگر مقایسه و ضمن ادغام موارد مشابه حول محور مشترکی قرار گرفتند. به‌منظور پاسخ به سؤالات پایانی پژوهش نیز از روش پژوهش و تفسیر پژوهش‌ها و پژوهش کتابخانه‌ای استفاده شده است. در این پژوهش نخست با به کار گیری آمار توصیفی (فراوانی، درصد و ...) داده‌های مربوط به متغیرهای جمعیت شناختی این گروه ارائه و سپس به منظور شناسایی اثرات ازدواج موقت مردان بر زندگی و خانواده، نتایج تحلیل محتوای مصاحبه‌های انجام شده با آنان ارائه شده است.

یافته‌ها: آثار ازدواج موقت در روابط زوجیتی به آسیب روابط عاطفی، اختلال در اعتماد بین زوجین، اختلال در امنیت خانواده، آسیب به روابط فیزیکی، اختلال در مدیریت خانواده و در روابط خانوادگی دارای اثرات منفی بر روابط بین اعضای خانواده، ارتباط با آشنایان و دیدگاه اطرافیان نسبت به خانواده و آسیب‌های آن بر زنان چنین مردانی در چهارطبقه آسیب‌های روانی، آسیب‌های فیزیکی، آسیب‌های اقتصادی و آسیب‌های اجتماعی قابل‌تقسیم است.

نتیجه گیری: این نوع ازدواج بدون چارچوب و عدم تبیین دقیق شرایط جواز آن از منظر شرع و قانون توسط مردان متأهل می‌تواند آسیب‌های روانی جبران‌ناپذیری برای همسران چنین افرادی را درپی داشته و به عامل تهدید، تضعیف‌و فروپاشی خانواده تبدیل شود. ازدواج موقت مردان متأهل منجر به ایجاد تنش‌های روحی و عاطفی میان اعضای خانواده و تنزل شأن و جایگاه اجتماعی آن‌ها شده و روابط زناشویی را با مخاطرات عدیده‌ای مواجه کرده و درنهایت باعث طرد آن‌ها از جمع خانواده و فامیل می‌ شود؛ چرا که افکار عمومی جامعه انجام ازدواج موقت توسط مردان متاهل را نپذیرفته و بعضا به دید یک انسان هوس باز به آن‌ها می‌نگرد.

* نویسنده مسئول: افسانه توسلی
نشانی: دانشیار جامعه شناسی، گروه مطالعات زنان وخانواده، دانشکده علوم اجتماعی واقتصاد، دانشگاه الزهرا، تهران، ایران.
تلفن: ۰۹۱۲۲۱۷۰۷۷۳
پست الکترونیکی: afsaneh_tavassoli@alzahra.ac.ir

مقدمه

خداوند متعال غرائزی را برای انسان‌ها معین کرده و مشیت الهی بر این است که انسان‌ها با این غریزه‌ها به‌سوی کمال سیر کنند. مسیر صحیح و بااصالت ارضای نیازهای جنسی، ازدواج دائم است و ازدواج موقت به‌عنوان یک راهکار فرعی برای افرادی که در شرایط خاصی قرار دارند در نظر گرفته شده است. در فقه شیعه تشکیل نهاد مقدس خانواده به دو صورت در نظر گرفته شده است: ازدواج دائم و ازدواج موقت. فلسفه وجودی ازدواج دائم، تشکیل خانواده و ایجاد نسل و تربیت فرزند صالح است. درحالی‌که چیزی که از اخبار اسلامی برمی‌آید، فلسفه حکم ازدواج موقت، راهکار موقتی جهت ارضای صحیح و حلال غرایز جنسی و راهکاری برای برون‌رفت از برخی مسائل است. بدین ترتیب می‌توان گفت که در باب تشکیل خانواده اصالت با ازدواج دائم بوده است و ازدواج موقت فرع بر این اصل است. به بیانی دیگر؛ اسلام با درنظرداشتن ازدواج دائم برای تشکیل خانواده، باید برای شرایط خاص و اضطراری راهکاری می‌اندیشید و ازدواج موقت همان علاجی است که اسلام در برخی از موارد برای برخی افراد تجویز کرده است. به‌کارگرفتن این نهاد بدون چارچوب و عدم تبیین دقیق شرایط جواز ازدواج موقت از منظر شرع و قانون توسط مردان متأهل می‌تواند به عامل تهدید و تضعیف‌کننده خانواده که در برخی موارد منجر به آسیب‌های روانی جبران‌ناپذیری برای همسران چنین افرادی شده و بعضاً فروپاشی خانواده‌ها را به دنبال دارد (۱) و در پی این باعث موضع‌گیری‌های جامعه جهانی علیه این پدیده تبدیل شده است. به‌گونه‌ای که برخی منتقدان با زیرسؤال‌بردن اصل حکم، آن را دستاویزی در راستای هوسرانی مردان و بر علیه زنان دانسته‌اند؛ ازاین‌رو بدون آگاهی از شرایط این حکم نمی‌توان به استقبال آن رفت زیرا که این ناآگاهی و ابهام، از شرایط هر حکمی می‌تواند زمینه را برای سوءاستفاده انسان‌های مغرض فراهم آورد. از آنجا که در هر حکم الهی، حکمت و مصلحتی خاص برای جامعه اسلامی از جانب خداوند متعال لحاظ شده است؛ نیاز به ایجاد قوانین روشن‌تر و کامل‌تر و بازدارنده‌تر که راه را بر سوءاستفاده‌کنندگان از این حکم ببندد در این زمینه احساس می‌شود. هدف از انجام این پژوهش بررسی اثرات عدم رعایت شرایط جواز ازدواج موقت از سوی مردان متأهل و آسیب‌های آن بر روابط زوجیتی بین همسران دائم و انعکاس این آسیب‌ها بر زندگی خانوادگی است؛ لذا، این پژوهش در صدد پاسخگویی به سؤالات ذیل خواهد بود:

۱- ازدواج موقت مردان متاهل چه آثاری بر روابط زوجین دارد؟

۲- انعکاس اقدام به این امر از سوی مردان متاهل، بر زندگی خانوادگی آن ها به چه صورت خواهد بود؟

۳- قرار گرفتن در این شرایط برای زنان چه آسیب هایی را می‌تواند به همراه داشته باشد؟

۴- مردان متاهل تا چه اندازه از ابهام در این حکم سوءاستفاده می‌کنند؟

۵- آیا در قانون ضمانت اجرایی برای سوءاستفاده مردان متاهل از این حکم لحاظ شده است؟

روش پژوهش و ابزار پژوهش

این پژوهش از نوع شبه آزمایشی با طرح پیش آزمون – پس‌آزمون گسترش یافته گروهی با گروه کنترل و پیگیری سه‌ماهه است. جامعه آماری، شامل کلیه زوج‌های دارای تعارض زناشویی بود که در سال ۱۳۹۸- ۱۳۹۷ به مرکز مشاوره و خدمات روان‌شناختی خصوصی (مرکز مشاوره ازدواج و تحکیم خانواده صنم زیر نظر سازمان نظام روان‌شناسی و مشاوره و وزارت ورزش و جوانان) در شهر ارومیه مراجعه کردند. ملاک‌های ورود به پژوهش و جلسات مداخلاتی شامل؛ گذشت حداقل دو سال از زندگی مشترک، داشتن حداقل تحصیلات دبیرستانی، زندگی مشترک با یکدیگر در زمان انجام پژوهش، تمایل هر دو زوج به مشارکت در پژوهش و ادامه جلسات درمانی و ملاک‌های خروج از جلسات مداخلاتی و پژوهش شامل: عدم مراجعه به دادگاه به قصد جدایی، دچار نبودن به سوءمصرف مواد (اعتیاد) و بیماریهای صعبالعلاج و بدهکاری و جرم، نبود اختلالات روانی محور اول (هر اختلالی روانی) مانند اختلالات شخصیت، افسردگی و غیره. پس از ثبتنام و مشخص شدن تعداد زوج‌هایی که تمایل به شرکت در پژوهش داشتند نمونه‌گیری به صورت در دسترس انجام شد و از میان درخواستکنندگان دارای تعارض زناشویی، تعداد ۳۲ نفر (۱۶زوج) انتخاب شدند و پس از همتاسازی از نظر تحصیلات، سن و طبقه اقتصادی در دو گروه (گروه آزماش و گروه کنترل) هر گروه ۸ زوج (۱۶ نفر) قرار گرفتند گروه کنترل به صورت تصادفی از بین دو گروه انتخاب شد. پس از انتخاب گروهها، قبل از مداخله، پیش آزمون برای هر دو گروه اجرا گردید گروه آزمایش مورد روان‌درمانی با رویکرد بافت نگر انصاف محور به مدت ۱۰ جلسه قرار گرفتند و گروه گواه هیچ مداخله درمانی دریافت نکردند. بعد از مداخلات، از هر دو گروه پس آزمون گرفته شد و پس از گذشت ۳ ماه از پایان مداخلات، پیگیری (اجرای آزمون) صورت گرفت.

پیشینه پژوهش

نیازی در «واکاوی ازدواج موقت متأهلین و تأثیر آن بر فروپاشی خانواده» بدین نتیجه رسیده است که با ترویج ازدواج موقت،

خانواده‌های شکل‌گرفته در معرض نابودی و فروپاشی قرار می‌گیرند (۱). کردی در «رویکردهای گوناگون نسبت به ازدواج موقت و علل جامعه‌شناسی آن» به بررسی درک معنایی افراد از ازدواج موقت، علل رویکرد، رضایت‌مندی و آسیب‌های آن پرداخته است و نشان داد که درک، رضایت، وابستگی و دلایل رویکرد زنان نسبت به ازدواج موقت با مردان متفاوت است(۲). نجفی و همکاران در «مقایسه سلامت عمومی و بهزیستی روان‌شناختی زنان سرپرست با و بدون ازدواج موقت» ادعا کرده‌اند که زنان سرپرست خانواده با ازدواج موقت، از وضعیت بهتر روحی، عاطفی، جنسی و جسمی نسبت به زنان سرپرستی که ازدواج موقت نکرده‌اند، برخوردارند و پژوهش خود را مؤید علمی برای اثبات نقش مؤثر ازدواج موقت زنان سرپرست در رفع نیازها و مشکلات فردی و در نتیجه کاهش بحران‌های اجتماعی میداند (۳). با تتبع در مطالعات صورت گرفته در می‌یابیم که در زمینه ازدواج موقت مردان متاهل و میزان اثرگذاری آن بر روابط بین زوجین و همچنین، روابط درون خانوادگی و آثار منفی احتمالی بر روی همسر پژوهشی صورت نگرفته است که پژوهش پیش رو مترصد پرداختن بدان است.

روش پژوهش

پژوهش، به‌صورت روش کیفی و مبتنی بر مدل پدیدارشناسی انجام شد. مطالعه پدیدارشناسی معنای تجارب زیسته افراد متعدد را از یک مفهوم یا پدیده توصیف می‌کند و هدف اصلی این روش تقلیل تجارب افراد از یک پدیده به توصیفی از ذات فراگیر (جوهر) است (۴). داده ها با معیار اشباع نظری از افرادی که پدیده مورد نظر را تجربه کرده‌اند، گردآوری می‌شود و بیش‌تر اوقات گردآوری داده ها شامل مصاحبه های عمیق و متعدد با شرکت‌کنندگان می‌شود(۴). در پژوهش‌های کیفی نمونه مورد مطالعه، کاملاً مشخص و از پیش تعیین شده نمی باشد. جامعه آماری این مطالعه زنان متأهل ساکن شهر تهران است که همسر آن‌ها مبادرت به انجام ازدواج موقت کرده اند. نوع مصاحبه نیمه ساختاریافته، روش نمونه‌گیری هدف‌مند و از معیار اشباع نظری استفاده شد و بعد از انجام ۱۰ مصاحبه یافته جدیدی به‌دست نیامد لکن تا ۱۲ نفر مصاحبه‌ها ادامه یافت. «اشباع نظری مقوله مبنای داوری درباره زمان توقف نمونه‌گیری از گروه‌های گوناگون مربوط به آن مقوله است. نمونه‌گیری و افزودن بر اطلاعات هنگامی پایان می‌یابد که اشباع نظری یک مقوله یا گروهی از موردها حاصل شود یعنی دیگر چیز جدیدی به دست نیاید» (۵)در طی این فرایند پژوهشگر به‌دنبال کسانی بود که تجربه غنی از پدیده موردبررسی و همچنین، تمایل به‌بیان آن را داشته‌اند. منبع اصلی اطلاعات، مصاحبه ژرف و عمیقی است که به‌طور مشارکتی بین پژوهشگر و مصاحبه شونده انجام می‌شود. زمان مصاحبه نامحدود بوده و به وضعیت مشارکت‌کنندگان بستگی داشت(بین ۵۰ تا ۱۲۰ دقیقه). در این مطالعه تحلیل داده‌های دریافت شده از مصاحبه‌ها بر مدل ۱۰ مرحله‌ای تحلیلی استرابرت[1] (۲۰۰۳) استوار بود که این روش یکی از روش‌های تجزیه و تحلیل اطلاعات کیفی است. بعد از مرور متعدد متن هر مصاحبه، کدهایی که به لحاظ مفهومی با یکدیگر مشابه بودند استخراج و به صورت دسته‌هایی درآمدند، سپس دسته‌های اولیه با یکدیگر مقایسه و ضمن ادغام موارد مشابه حول محور مشترکی قرار گرفتند. به‌منظور پاسخ به سؤالات پایانی پژوهش نیز از روش پژوهش و تفسیر پژوهش‌ها و پژوهش کتابخانه‌ای استفاده شده است. در این پژوهش نخست با به کار گیری آمار توصیفی (فراوانی، درصد و ...) داده‌های مربوط به متغیرهای جمعیت شناختی این گروه ارائه و سپس به منظور شناسایی اثرات ازدواج موقت مردان بر زندگی و خانواده، نتایج تحلیل محتوای مصاحبه‌های انجام شده با آنان ارائه شده است. در ادامه اطلاعات سنی، تحصیلی، طول مدت ازدواج و تعداد فرزندان مصاحبه شوندگان به صورت جدول ذکر می‌شود.

جدول ۱. فراوانی سن زنان گروه نمونه و همسران آن‌ها

سن	زن	مرد
۴۰ سال و کم‌تر	۶ نفر	۴ نفر
۴۰ تا ۵۰ سال	۵ نفر	۵ نفر
۵۰ سال و بیش‌تر	۱ نفر	۳ نفر
جمع	۱۲ نفر	۱۲ نفر

[1] Streubert

جدول ۲. فراوانی طول مدت ازدواج آموزدنی‌های مصاحبه شده

طول مدت ازدواج	فراوانی	درصد فراوانی
۱۵ سال و کم‌تر	۵ نفر	۴۲ درصد
۱۵ تا ۲۰ سال	۵ نفر	۴۲ درصد
۲۰ سال و بیش‌تر	۲ نفر	۱۶ درصد
جمع	۱۲ نفر	۱۰۰ درصد

جدول ۳. فراوانی و درصد تعداد فرزندان اعضای نمونه

تعداد فرزند	فراوانی	درصد فراوانی
۲ فرزند و کم‌تر	۸ نفر	۶۷ درصد
۳ فرزند	۳ نفر	۲۵ درصد
۴ فرزند و بیش‌تر	۱ نفر	۸ درصد
جمع	۱۲ نفر	۱۰۰ درصد

جدول ٤. فراوانی تحصیلات زنان گروه نمونه و همسران آن‌ها

سن	زن	مرد
دیپلم و پایین‌تر	۸ نفر	۸ نفر
کارشناسی	۴ نفر	۳ نفر
ارشد و بالاتر	۰ نفر	۱ نفر
جمع	۱۲ نفر	۱۲ نفر

نمودار ۱. فراوانی تحصیلات زنان گروه نمونه و همسران آن‌ها

جدول ۵. فراوانی و درصد فراوانی طول مدت ازدواج آموزدنی‌های مصاحبه شده

طول مدت ازدواج	تعداد (فراوانی)	درصد فراوانی
۱۵ سال و کم‌تر	۵ نفر	۴۲ درصد
۱۵ تا ۲۰ سال	۵ نفر	۴۲ درصد
۲۰ سال و بیش‌تر	۲ نفر	۱۶ درصد
جمع	۱۲ نفر	۱۰۰ درصد

جدول ٦. فراوانی و درصد فراوانی تعداد فرزندان اعضای نمونه

تعداد فرزند	فراوانی	درصد فراوانی
۲ فرزند و کم‌تر	۸ نفر	۶۷ درصد
۳ فرزند	۳ نفر	۲۵ درصد
۴ فرزند و بیش‌تر	۱ نفر	۸ درصد
جمع	۱۲ نفر	۱۰۰ درصد

جدول ۷. فراوانی تحصیلات زنان گروه نمونه و همسران آن‌ها

سن	زنس	مرد
دیپلم و پایین تر	۸ نفر	۸ نفر
کارشناسی	۴ نفر	۳ نفر
ارشد و بالاتر	۰ نفر	۱ نفر
جمع	۱۲ نفر	۱۲ نفر

چارچوب نظری ازدواج موقت

در فقه امامیه و حقوق ایران ازدواج به دو نوع دائم و موقت (منقطع، متعه) تقسیم می‌شود قرآن کریم در آیه ۲۵ سوره بقره، اصلیت ازدواج دائم را تأکید می‌کند. قانون مدنی ایران، به پیروی از فقه امامیه، ازدواج موقت را تحت عنوان ازدواج منقطع به رسمیت شناخته است. به‌این‌ترتیب، در ایران، ازدواج موقت به شکل قانونی وجود دارد (۶). ازدواج موقت، در اسلام راهکاری اضطراری و برای جلوگیری از ارتکاب گناه و اجتناب از برخی مفاسد جنسی و اجتماعی – اخلاقی است تا فرد در صورت نیاز، در شرایط خاص خود، از آن استفاده کند (۷). روایاتی که ازدواج موقت را به‌عنوان راه‌حل نیاز جنسی مطرح کرده، تنها مواردی را شامل شود که نیاز جنسی به‌صورت فردی و محدود است نه نیازی که بخش گسترده‌ای از جامعه را فراگرفته است؛ به‌گونه‌ای که اگر بخواهیم با ازدواج موقت مشکل را حل کنیم خود بحران‌های دیگری ایجاد می‌کند. اسلام برای رفع نیاز جنسی به‌صورت وسیع و در سطح کلان، ازدواج دائم را پیشنهاد می‌کند، نه ازدواج موقت را (۸). برای انتخاب این ازدواج باید شرایط، دلایل و قوانینی که علمای دین اسلام بر آن اتفاق دارند، رعایت شود وگرنه می‌تواند منجر به ترویج بیش‌تر معایب و اثرات منفی آن در جامعه شود. این راهکار صرفا به عنوان درمان مقطعی استفاده میشود و هرگز جواز آن نبایستی وسیله عیاشی و یا حرم سرا سازی برای افراد هواپرست را فراهم آورد (۹). بی‌توجهی بعضی از مسلمین و سوءاستفاده از آن و دامن‌زدن بدون توجه به سایر زوایای احکام، امام را بر آن می‌دارد که حد و مرزها را تبیین نماید و تألم خود را از رفتار بعضی از افراد به نام اسلام، اعلام دارد(۱۰)، جلوی سوءاستفاده از این حکم که برای شرایط اضطرار وضع شده گرفته شود و اعمال افرادی که از این حکم سوءاستفاده می‌کنند موجبات وهن دین و تخریب چهره اسلام را فراهم نکند.

رضایت زناشویی در ازدواج

رضایت زناشویی از مهم‌ترین تعیین‌کننده‌های عملکرد سالم نهاد خانواده و شاخص‌های رضایت از زندگی و عملکرد خانواده است (۱۱). هندریک، دایک[1] (۱۹۹۸) رضایت زناشویی را به‌عنوان یک تجربه ذهنی شادکامی و خرسندی شخصی در روابط زناشویی تعریف کرده‌اند (۱۲). گلاسر[2] رضایت را احساس خوب داشتن از مراوده با دیگران می‌داند که مستلزم سه شرط است: حقوق برابر، مسئولیت برابر و فرصت‌های برابر (۱۲). رضایت از رابطه زناشویی، از سازه‌های بنیادی حفظ خانواده و عامل تکامل آن است. این سازه یکی از متغیرهایی است که به‌طور گسترده در پژوهش‌های خانواده و ازدواج مورد بررسی قرار گرفته است و یک سازه زیربنائی هم در مطالعات بنیادی رابطه و هم در مطالعات درمانی در زمینه خانواده بشمار می‌رود. رضایت زناشویی ارزیابی کلی از وضعیت رابطه زناشویی یا رابطه عاشقانه کنونی فرد بشمار آمده و می‌تواند انعکاسی از میزان شادکامی و احساس مطلوب زوجین نسبت به رابطه زناشویی خود و یا ترکیبی از خشنود بودن به‌واسطه بسیاری از عوامل مختص رابطه زناشویی باشد (۱۳). رضایت‌مندی زن‌وشوهری، حالتی از خشنودی و رضایت است که از جنبه درون‌فردی تجارب ذهنی خوشایند و از جنبه میان‌فردی هماهنگی بین انتظارات یک طرف با رفتارهای طرف مقابل است که در زمینه‌های گوناگون چون سبک زندگی، ارتباط، رابطه جنسی، شرایط اقتصادی و نحوه تصمیم‌گیری وجود دارد (۱۴) و از انطباق

1. Dayk, Hendrik

2 Glasser

بین وضعیتی که مورد انتظار است و وضعیت موجود فرد در روابط زناشویی حاصل می‌شود، درواقع نگرش مثبت و لذت بخشی است که زن و شوهر از جنبه‌های گوناگون روابط زناشویی خود دارند و یک حالت ذهنی است که مزایای ادراک شده و ارزش‌های حاصل از ازدواج با یک فرد را منعکس می‌سازد. رضایت از رابطه زوجی با سطوح بالای سلامت عمومی زن و شوهر و سایر اعضای خانواده همراه است (۱۵).

تجزیه و تحلیل داده‌ها

در پاسخگویی به سؤال «ازدواج موقت مردان متأهل چه آثاری بر روابط زوجین دارد؟» از روش تحلیل محتوای روایی استفاده شد. داده‌های به‌دست‌آمده از مصاحبه‌ها مورد تحلیل قرار گرفتند و پاسخ‌ها ثبت و تحلیل با روش تحلیل محتوا انجام شد. در ابتدا از قاعده حذف/ انتخاب برای حذف گزاره‌هایی که جهت تفسیر سایر گزاره‌های گفتمان مهم نبودند و بر حقایق دلالت نداشتند، استفاده شد.

جدول ۸. آثار ازدواج موقت بر روابط زوجین

ردیف	کدها	لیست آثار زیرشاخه هر کد	تعداد تکرار
۱	آسیب به روابط عاطفی	حذف عشق و علاقه شدید که قبل از این ازدواج موقت وجود داشته سردشدن روابط صفرشدن احساس علاقه تمام‌شدن روابط عاطفی	۶۱
۲	اختلال در اعتماد بین زوجین	تمام‌شدن حرف‌ها و لحظه‌های عاشقانه تنفر شدید از مرد عدم علاقه به ادامه زندگی مشترک عدم اعتماد به همسر قبول‌نداشتن همسر به‌عنوان مرد زندگی چک‌کردن دائم رفتارهای همسر به‌جای روابط عاطفی	۲۴
۳	اختلال در امنیت خانواده	تهدید مرد برای حذف خرجی خانواده عدم احساس آرامش کنار همسر احساس امنیت نداشتن کنار یکدیگر جداشدن محل خواب	۲۲
۴	آسیب به روابط فیزیکی	حذف کامل رابطه جنسی جداشدن محل زندگی برای مدت‌زمان طولانی حرف‌نزدن بایکدیگر	۹
۵	اختلال در مدیریت خانواده	زندگی مشترک را وانمود کردن عدم مشورت‌کردن در مسائل	۷

سؤال دوم پژوهش ناظر به تأثیر اقدام به ازدواج موقت از سوی مردان متأهل، بر زندگی خانوادگی آن‌ها اعم از همسر، سایر افراد به خانواده، ارتباط اعضای خانواده با یکدیگر و همچنین، ارتباط اعضای خانواده با دوستان، همسایه‌ها و خانواده‌های دو طرفین است.

جدول ۹. اثرات ازدواج موقت بر زندگی خانوادگی

ردیف	کدها	اثرات ازدواج موقت بر زندگی خانوادگی زوجین	تعداد تکرار
۱	اثرات بر روابط بین اعضای خانواده	ترس از اثر طلاق بر زندگی فرزندان ترس از طلاق و ازدست‌دادن بچه‌ها ادامه زندگی فقط به‌خاطر بچه‌ها دید بد خانواده همسر به زن و مقصر دانستن او	۵۳

		حذف تمرکز از بچه‌ها	
		کم‌شدن تفریح‌ها و سفرهای خانوادگی	
		حذف ارتباط مرد با بچه‌ها	
		کم‌شدن روابط با اعضای خانواده دو طرفین	
		حذف مهمانی‌های خانوادگی	
۲	اثرات بر ارتباطات با آشنایان	شرکت‌نکردن مرد در دورهمی‌ها و مراسم خانوادگی	۱۶
		ترک رابطه با خانواده‌ها	
		کتک‌کاری و دعوا با اعضای خانواده طرف مقابل	
		دید بد همسایه‌ها	
۳	اثرات بر دیدگاه اطرافیان نسبت به خانواده	اظهار نظر همسایه‌ها در مورد زنانی که مرد به خانه آورده	۵
		تلاش برای کتمان و درنتیجه کم‌شدن روابط با دیگران	

ازدواج موقت، محیط پر صفا و صمیمی خانواده را از حالت امن و آسایش خود خارج می‌کند. هم‌چنین، بی‌اعتمادی مادر نسبت به همسرش و حس عصبانیت دائم نسبت به مرد، به‌مرورزمان به فرزندان نیز منتقل شود در نتیجه فرزندان نیز همچون مادر، احساس عصبانیت نسبت به پدر پیدا کرده و به دفاع از مادرشان می‌پردازند و در مقابل پدر با گارد مخالف وارد می‌شوند که در نهایت نیز منجر به شکل‌گیری بی‌احترامی، حرمت‌شکنی، توهین و حتی درگیری‌های فیزیکی نسبت به پدر شده و تشویش و نگرانی در فضای خانواده را افزایش می‌دهد.

مرحله بعدی تجزیه‌وتحلیل داده‌ها بررسی و شناخت این موضوع است که قرارگرفتن در این شرایط برای زنانی که همسران آن‌ها ازدواج موقت داشته‌اند، چه آسیب‌هایی را می‌تواند به همراه داشته باشد.

جدول ۱۰. آسیب‌های ازدواج موقت مردان متأهل بر زنان

ردیف	کدها	آسیب ازدواج موقت بر زنان	تعداد تکرار
۱	آسیب‌های روانی	احساس شکست و باخت در زندگی	۵۳
		کم‌شدن احساس اعتماد	
		احساس بد ناامیدی نسبت به آینده	
		مقصر دانستن خود	
		گریه مدام	
		سرزنش‌کردن خود	
		افسردگی	
		عصبی و حساس شدن	
		ناراحتی به دلیل دوری از فرزندان بعد از طلاق	
		ازدست‌دادن اعتمادبه‌نفس	
		احساس تنفر شدید از دیگر زن‌ها	
۲	آسیب‌های اجتماعی	تهدیدشدن دائم به ازدست‌دادن بچه‌ها در صورت درخواست طلاق	۱۵
		ترس دائم از مقصر شمرده شدن از طرف دیگران	
		ترس از بیرون رفتن از خانه	
		کم‌شدن تمرکز برای زندگی فردی (چک‌کردن دائمی مرد)	
۳	آسیب‌های اقتصادی	تهدید به طلاق و ندادن مهریه	۱۴
		ازدیاد مشکلات مالی به دلیل کم‌توجهی مرد	
		احساس ناخوشی و بیماری در اکثر اوقات	
۴	آسیب‌های فیزیکی	کتک‌خوردن به دلیل اعتراض	۱۳
		کتک‌خوردن به دلیل درخواست طلاق	

بیش‌ترین اثر منفی ازدواج موقت مردان متأهل بر زندگی زنان، آسیب‌های روانی است. بهانه‌گیری‌های پوچ، تهدید به طلاق، تحقیر شخصیت زن از مصادیق خشونت روانی موجود است و از سوی دیگر، به دلیل ناپایداری ازدواج موقت، ممکن است زن از جانب مرد با هر گونه بدرفتاری مواجه شود و هیچ تضمینی وجود ندارد که چنین مردانی رفتاری خوب و منصفانه با زنان خود ارائه دهند و به‌این‌ترتیب روزبه‌روز تنازعات و درگیری‌ها در خانواده‌ها افزایش می‌یابد. در زندگی زن‌های متأهلی که شوهرانشان ازدواج موقت کرده بودند، حس ناامیدی و سرزنش خود و بی‌انگیزگی و بی‌حوصلگی و احساس حقارت شدید اضطراب، افسردگی، نابسامانی، کاهش عزت‌نفس و تشویش به‌طور دائم وجود دارد و بی‌اعتمادی او را نسبت به جامعه فراهم می‌کند.

در سؤال چهارم پس از بررسی اجمالی مشکلات و آثار منفی ازدواج موقت در زندگی مردان متأهل، به بررسی میزان سوءاستفاده مردان متأهل از ابهام در احکام مربوط به ازدواج موقت پرداخته شده است.

جدول ۱۱. مشکلات و اثرات منفی ازدواج موقت

ردیف	مشکلات و اثرات منفی ازدواج موقت
۱	اگر مرد متاهلی بدون دلیل موجه اقدام به متعه کند مشکلات بسیاری را برای خود و خانواده اش به وجود خواهد آورد.
۲	اصولا وقتی فردی بدون ضرورت و تنها با این تفکر که عقد موقت کار حرامی ازنظر دین اسلام نیست دست به چنین کاری بزند و مسبب مشکلات بسیاری گردد باعث میشود که دید دیگران نسبت به احکام اسلام عوض شود.
۳	رسمیت یافتن متعه در بین مردان متاهل، به‌عنوان سنت اجتماعی، به دلیل پرجاذبه و کم هزینه بودن، زمینه ی تشدید اختلاف های میان اعضای خانواده، به ویژه زن و مرد را ایجادکرده و موجب از هم پاشیدن خانواده می‌شود.
۴	کاهش میزان تکفل و پیدایش خانواده های تک والدی.
۵	وحشت زنان متأهل از به خطر افتادن امنیت و موقعیت خود و خانواده هایشان

جدول ۱۲. موارد سوء استفاده مردان متأهل از قوانین مربوط به ازدواج

ردیف	کدها	تعداد تکرار
۱	تهدید به طلاق بدون پرداخت مهریه	۹
۲	تهدید به قطع نفقه و مخارج زندگی	۷
۳	اقرار به ازدواج موقت و عدم قبول درخواست طلاق زن دائم	۳
۴	تهدید به گرفتن حق حضانت فرزندان در صورت درخواست طلاق	۲

سؤال پنجم این پژوهش، بررسی این موضوع است که آیا در قانون ضمانت اجرایی برای سوءاستفاده مردان متأهل از احکام مربوط به ازدواج موقت، لحاظ شده است؟ در مواد ۱۶ و ۱۷ قانون حمایت از خانوده مصوب ۱۳۵۳، قوانین محدودکننده برای جلوگیری از سوء استفاده‌های قانونی وجود داشت. برای مثال، عدم ثبت ازدواج موقت برای مرد، حکم ۶ ماه زندان را داشت و رضایت همسر اول الزامی بود، ولی در نسخه اصلاحی این قانون مصوب ۱۳۹۱ الزام اذن همسر اول حذف شد و تنها درصورت وجود مواردی ثبت ازدواج موقت ضروری شد؛ به‌این‌ترتیب، قانون هیچ نوع ضمانت اجرایی برای جلوگیری از سوءاستفاده‌های مردان متأهل از قوانین و احکام مربوط به ازدواج موقت ندارد.

بحث و نتیجه گیری

۱. یکی از دلایل برتری و کمال دین اسلام همه جانبه بودن آن است که برای شرایط خاص و استثنا نیز قوانینی مشخص وضع کرده است تا انسان دچار مشکل نشود. وجود این حالت‌های خاص، نمی‌تواند این مجوز را به افراد بدهد که از یک حکم خاص و حالت استثنا، یک حکم همگانی و عام شکل دهند و یا حکمی‌که برای شرایط خاص و اضطراری نوشته شده است را به طور عمومی و بدون ضرورت اجرا کنند و از حکمی‌که تنها برای یک درمان مقطعی صادر شده است، به‌عنوان درمان یک درد استفاده کنند(۱۰). اگر از این نهاد در زمان‌ها و مکان‌های نامناسب و به مناسبت‌های بی‌ربط استفاده شود، تنها به شکل یک ابزار سوءاستفاده به‌خصوص برای مردان، تبدیل می‌شود که از آن برای توسعه شهوت‌رانی و جایگزینی آن برای ازدواج دائم و مسئولیت‌پذیری استفاده می‌کنند کما اینکه بر اساس شواهد تجربی طرفداران ازدواج موقت، غالباً مردان متأهل هستند.

۲. اثرات ازدواج موقت بر زندگی خانوادگی به سه دسته اثرات منفی بر روابط بین اعضای خانواده، ارتباط با آشنایان و دیدگاه اطرافیان نسبت به خانواده تقسیم شده‌اند. فرهنگ ازدواج موقت با عرف جامعه ما قابلیت انطباق ندارد و در نهایت، منجر به دید بد خانواده، دوستان، آشنایان و همسایه‌ها نسبت به مرد متأهلی

که ازدواج موقت نیز داشته است، می‌شود. از سوی دیگر، گرایش مردان متأهل به ازدواج موقت و برجسته‌شدن مسائل جنسی به‌شدت می‌تواند تهدیدکننده انسجام کانون خانواده‌ها باشد، می‌تواند اثرات منفی بر روابط بین زوجین و ناامنی خانواده‌ها بگذارد و زنان همسردار به طور دائم در اضطراب ازدست‌دادن زندگی و همسر خود بوده و ارتباط عاطفی و بین‌فردی در زوجین را با مشکلات شدیدی ازجمله سلب آرامش، ثبات، معنویت، اعتبار و دوستی روبه‌رو کند و به این‌ترتیب، خانواده‌ها را با خطر فروپاشی و یا جدایی روانی، فیزیکی و جنسی مواجه کرده است.

۳. آسیب‌هایی که ازدواج موقت مردان متأهل بر زنان خود ایجاد می‌کنند، به چهارطبقه آسیب‌های روانی، آسیب‌های فیزیکی، آسیب‌های اقتصادی و آسیب‌های اجتماعی قابل تقسیم است که بیش‌ترین اثر منفی بر زندگی زنان، بر اثر ازدواج موقت همسر آن‌ها، آسیب‌های روانی است. نهادینه‌شدن ازدواج موقت در جامعه سبب تشدید خشونت (اعم از جسمی، روحی و روانی) علیه زنان و فرزندان می‌شود. به‌طورکلی هرچند از لحاظ فقهی، ناراحتی زوجه دائم از ازدواج موقت همسرش، موجب حرمت این ازدواج نخواهد شد، اما روایات بسیاری وارد شده که در آن سفارش زیادی به مراعات حال همسر شده که مبادا، ازدواج موقت اسباب ناراحتی او را فراهم آورد (۱۶, ۱۷).

۴. عدم وجود قوانین شفاف در مورد مجوز ازدواج موقت و هم‌چنین، قوانین دیگر در زمینه ازدواج، باعث شده است که برخی از مردان بدون درنظرگرفتن آنچه دین اسلام به آن دستور داده است، به سوءاستفاده از مجوزهای موارد خاص، برای ازدواج موقت اقدام کرده و آسیب‌های فراوانی به جامعه و خانواده وارد کنند؛ لذا وضع قوانین دقیق، جامع و بدون ابهام در زمینه ایجاد قید و شرط‌هایی در زمینه محدود کردن و بازدارندگی انجام ازدواج موقت برای جلوگیری از سوءاستفاده (۱۸). مردان متأهل، در قوانین حمایت از خانواده وجیه می‌نماید و شایسته است که در لایحه حمایت از خانواده، در بخش ازدواج موقت، ماده‌ای برای استثناکردن مردان متأهل اضافه شود تا ازدواج موقت برای این دسته از افراد اجبار به ثبت رسمی داشته و لزوم اذن همسر اول و سایر شرایط محدودکننده نیز لحاظ شود. پیاده‌سازی برنامه‌های فرهنگ‌سازی برای آگاهی‌رسانی به زنان و مردان، از دلایل اصلی و شرایط اصلی اسلام برای ازدواج موقت از دیگر راهکارها جهت جلوگیری از سوءاستفاده مردان متأهل از این نهاد است و هم‌چنین، شایسته است که قوه مجریه نیز با اقدامات نظارتی نسبت به سوءاستفاده افراد غیر واجد شرایط از این حکم جلوگیری نماید.

ملاحظات اخلاقی

پیش از اجرای پژوهش از شرکت‌کنندگان رضایت آگاهانه کتبی گرفته شد و تمام شرکت‌کنندگان با رضایت خود در پژوهش شرکت داشتند و پژوهشگران به آن‌ها اطمینان دادند که نتایج پژوهش محرمانه خواهد بود.

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

در پژوهش تمام نکات اخلاقی شامل رازداری، در اولویت بودن سلامت روان‌شناختی شرکت‌کنندگان، امانت‌داری، دقت در استناددهی، قدردانی از دیگران، رعایت ارزش‌های اخلاقی در گردآوری داده‌ها، رعایت حریم خصوصی شرکت‌کنندگان توسط پژوهشگران مدنظر قرار گرفته است.

حامی مالی

تمام منابع مالی و هزینه پژوهش و انتشار مقاله تماماً بر عهده نویسندگان بوده و هیچ‌گونه حمایت مالی دریافت نشده است.

تعارض منافع

این نوشتار با منافع شخصی یا سازمانی منافات ندارد.

References

1- Niazi Z. Dissertation, analysis of temporary marriage of married people and its effect on family breakdown: Al-Zahra University; 2018. https://ganj.irandoc.ac.ir/#/articles.Doi.

2- Kurdi. Zohra, Shahla B. Different Approaches to Temporary Marriage and Its Sociological Causes: Khwarazmi University; 2014. https://ganj.irandoc.ac.ir//#/search?keywords Doi.

3- Najafi M, Taghvaei D, Salarifar MR. The Comparison between General Health and Psychological Well-Being among Women-Headed Households with and without Temporary Marriage. Studies in Islam and Psychology. 2015;8(15):65-86 https://islamicpsy.rihu.ac.ir/article_883.html.Doi.

4- Creswell JW. Qualitative inquiry and research design : choosing among five approaches,2nd ed Tehran: Eshragh; 2019. https://1412916070, 9781412916073.Doi.

5- Flick U. An introduction to qualitative, research Tehran: Ney; 2011. https://books.google.com/books?id=PQRdBAAAQBAJ.Doi.
6- Safai SH, Emami A. Concise family law. Tehran: Mizan Publishing; 2018. https://www.gisoom.com/book/1215761/. Doi.
7- Tabatabai MH. Tafsir al-Mizan. Qom: Allameh Tabatabai Scientific and Cultural Foundation; 1990. https://db.ketab.ir/bookview.aspx?bookid=198522.Doi.
8- Sharifi H. Contemporary marriage and challenges. Qom: Bostan Kitab Institute; 2013. https://www.bustaneketab.ir/book/.Doi.
9- Motahari M. Jurisprudence and Law (collection of works). Qom: Bina; 2016. https://www.gisoom.com/book/.Doi.
10- Mirkhani Ea-S. Boundaries in temporary marriage. Women's Strategic Studies Quarterly. 2001;9(1):7-26 https://www.noormags.ir/view/en/articlepage/161816.Doi.
11- Khalili. Shiva, kahnamouei Barzegar. Sanaz, Sahebi. Ali, Hojatallah F. Explore the impact of choice theory and reality therapy interventions on couples` marital satisfaction. Journal of Applied Psychological Research. 2016;7(1):1-23 https://japr.ut.ac.ir/article_57756.html.Doi.
12- S HS. A Generic Measure of Relationship Satisfaction
Journal of Marriage and Family. 1988 https://api.semanticscholar.org/CorpusID:144801076.Doi.
13- Nasiri Deh Sourkhi R, Mousavi SF. The study of some correlative of sexual satisfaction and marital satisfaction in married women of Esfahan City. frooyesh. 2015;4(2):135-52 http://frooyesh.ir/article-1-41-fa.html.Doi.
14- Fathi E, Esmaeily M, Farahbakhsh K, Daneshpour M. Iranian Satisfied Marriage Model: A Qualitative Grounded Theory Study. rph. 2016;10(2):10-27 http://rph.khu.ac.ir/article-1-4027-fa.html.Doi.
15- Waite L, Gallagher M. The Case for Marriage. Contemporary Sociology. 2000;30 https://10.2307/3088984.Doi.
16- Ghaffari AAK, Muhammad bin Yaqub; and Akhundi, Mohammad. . Al-Kafi. Tehran: Dar al-Katb al-Islamiya; 1987. https://noo.rs/9ncI6.Doi.
17- Hor Ameli MBH, Hosseini Jalali MR, Foundation A-A-B. The description of the means of the Shi'a to study the issues of the Shari'a Qum: Al-Al-Bayt (peace be upon him) Foundation for Revival of Heritage; 1996. https://noo.rs/IdS38.Doi.
18- Makarem Shirazi N, Hamedi MR, Makarem M. The Book of Marriage (Makaram). Qom: School of Imam Ali bin Abi Talib 2004. https://lib.eshia.ir/27598/1/3#.Doi.